

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента, кандидата медичних наук, доцента **Буряка Олександра Григоровича**, доцента кафедри педіатрії, неонатології та перинатальної медицини Буковинського державного медичного університету на дисертаційну роботу аспіранта кафедри педіатрії, неонатології та перинатальної медицини **Бена Отмена Мабрука** на тему: **«Клініко-патогенетичні та хронобіологічні особливості функціонування серцево-судинної системи у дітей з обструктивними бронхітами»**, яка подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 228 «Педіатрія»

Актуальність обраної теми.

Захворювання органів дихання в дитячому віці є найбільш частою патологією, що має широкий спектр клінічних проявів, коливається за тривалістю перебігу та наявністю ускладнень і наслідків. Досить поширеною є думка про те, що бронхіти з обструктивним синдромом (БОС) є більш прогностично несприятливими і, найчастіше, можуть бути однією із причин формування бронхіальної астми в подальшому. Поряд з тим, поєднання інфекційного етіологічного фактору, явищ гострої гіпоксії на фоні обструкції, вегетативних порушень лежать в основі поліорганного ураження, яке завжди включає зміни з боку серцево-судинної системи. Таким чином, бронхіти у дітей можуть виступати тригером багатьох хронічних станів, які погіршують здоров'я дітей в майбутньому. Особливо це стосується захворюваності серцево-судинної системи, яка набула в світі епідемічного масштабу і у дорослих, і в дитячій популяції. При цьому тригером патологічних станів з боку цієї системи часто бувають бронхо-легеневі захворювання. В той же час, характер впливів та змін у функціонуванні серцево-судинної системи при гострих бронхітах недостатньо вивчені потребують детальнішого аналізу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота є фрагментом планової науково-дослідної роботи кафедри педіатрії, неонатології та перинатальної медицини Буковинського державного медичного університету «Хронобіологічні аспекти діяльності

серцево-судинної системи у дітей шкільного віку з порушеннями артеріального тиску» (номер державної реєстрації – 0117U002357). Здобувач є співвиконавцем зазначеної науково-дослідної роботи.

Наукова новизна та теоретичне значення одержаних результатів.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в роботі вперше встановлено особливості показників функціонування ССС у дітей при гострих респіраторних захворюваннях, на моделі гострого бронхіту. Встановлено асоціації між клінічними проявами гострого бронхіту та змінами у центральній та периферичній гемодинаміці. Вивчена ефективність застосування діагностичних проб на довільну затримку дихання для оцінки функціональних резервів кардіореспіраторної системи. Вперше застосовані проби на затримку дихання у поєднанні з пульсоксиметрією, що дало змогу встановити типи реакцій на прояви гіпоксії. Показано, що фізіологічний хронотип дитини є одним із факторів який може впливати на перебіг гострого бронхіту.

Практичне значення отриманих результатів полягає у доповненні рекомендацій педіатру і сімейному лікарю щодо діагностики порушень з боку ССС у дітей з респіраторною патологією, які суттєво підвищують ефективність виявлення змін з боку кардіоваскулярної системи та попередження коморбідності у майбутньому. Обґрунтовано необхідність більш широкого застосування функціональних проб та на цій основі коригувати лікувальні заходи при бронхітах у дітей та оцінювати ефективність реабілітації.

Ступінь обґрунтованості та достовірності положень та висновків, сформульованих у дисертації.

Наукові положення дисертації, висновки та практичні рекомендації, що випливають з результатів власних досліджень, обґрунтовані аналітичним дизайном побудови, достатнім об'ємом, що включає ретельне комплексне обстеження 143 дітей: 98 із гострим бронхітом з обструктивним синдромом та без нього у порівнянні з контрольною групою 45 здорових дітей. Використані методики сучасні та інформативні, відповідають меті та

поставленим завданням. Результати роботи задокументовані цифровими даними, математично опрацьовані та статистично оброблені. Методи дослідження та об'єм вибірки вибрані методологічно вірно, і можна їх вважати достатніми для отримання надійних результатів після проведення статистичної обробки.

Оцінка змісту дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота Бена Отмена Мабрука викладена на 162 сторінках машинописного тексту, з яких 130 сторінок займає основна частина. Вона складається зі вступу, огляду літератури, опису матеріалів і методів досліджень, трьох розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення отриманих результатів, висновків, практичних рекомендацій, додатків. Текст дисертації ілюстровано 21 таблицею та 37 рисунками. Список використаних бібліографічних джерел містить 231 найменування (із них 174 – латиницею).

У **вступі** автором чітко відображена актуальність теми дисертаційної роботи, викладена характеристика стану проблеми в Україні і за кордоном, сформульовані мета, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, наукова новизна та практичне значення роботи, особистий внесок дисертанта, науковий здобуток та широта апробації та впровадження результатів.

Розділ 1 (**огляд літератури**). Проведений на аналізі 231 джерела сучасної наукової літератури, складається з трьох підрозділів, в яких автор висвітлив основні наукові досягнення в темі дисертації та невирішені питання.

У другому розділі «**Матеріал і методи дослідження**» наводиться загальна характеристика когорти обстежених хворих, критерії формування груп спостереження, дизайну дослідження. Діти були розподілені на три групи: пацієнти з гострим обструктивним бронхітом, із гострим бронхітом без суттєвих явищ обструкції та контрольну групу практично здорових дітей. Наведено перелік застосованих методик та методів статистичної обробки отриманих результатів.

Третій розділ присвячено вивченню особливостей перебігу гострого бронхіту у обстежених дітей. Встановлювалися клініко-анамнестичні та соціально-побутові особливості пацієнтів. Зверталася увагу на наявність захворювань в минулому та факторів ризику розвитку ускладнень з боку різних органів, психоемоційні перевантаження, особливості родинного анамнезу, спадковість, вплив екзогенних шкідливих факторів середовища, наявність алергічних факторів тощо. Встановлено, що диспропорційний розвиток дітей з відносним дефіцитом маси тіла може бути одним із факторів ризику гострого бронхіту з обструкцією. Відмічені хронобіологічні особливості клінічних симптомів, пов'язаних із переважанням у групі з з обструктивним бронхітом осіб з вечірнім хронотипом та помітною негативною динамікою проявів хвороби у них у вечірній час. Аналізуючи отримані дані, автор у заключному висновку до розділу обґрунтовує необхідність проведення подальших досліджень.

У четвертому розділі проаналізовано показники вентиляційної функції легень у дітей з гострими бронхітами за даними спірометрії. Встановлено зменшення дихальних об'ємів і погіршення показників форсованого дихання «потік-об'єм», зменшення пікової швидкості форсованого видиху та вдиху. Вивчено стан сатурації за даними пульсоксиметрії з комп'ютерною реєстрацією спостереження, як в стані спокою, так і після проведення проб із довільними гіпоксичними тестами на затримку дихання. Відмічено, що у дітей з обструктивними явищами реєструється зменшення рівня газообміну. Компенсаторні механізми для підтримки сатурації крові базуються на збільшенні системного кровотоку за рахунок зростання частоти серцевих скорочень. Реєструється також зменшення резервів кардіореспіраторної системи за гіпоксичними тестами із затримкою дихання.

В п'ятому розділі автором представлено основні результати обстеження функціонального стану серцево-судинної системи. Проаналізовані стандартні показники отримані при клінічному обстеженні пацієнтів артеріального тиску та частоти серцевих скорочень, в дослідних групах дітей спостерігалася лінійна залежність показника середнього

гемодинамічного тиску та важкості перебігу гострого бронхіту. За даними ехокардіографії реєструвалися явища діастолічної дисфункції із значним зменшення кровонаповнення лівого шлуночка в період діастоли та явищ легеневої гіпертензії з підвищенням градієнту тиску на пульмональній артерії.

Розділ «Аналіз і узагальнення результатів дослідження» написано лаконічно із співставленням отриманих результатів дослідження з даними наукової літератури останніх років.

Висновки та практичні рекомендації логічно виходять із суті дисертаційного дослідження, вірогідні і обґрунтовані.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях. За матеріалами дисертації опубліковано 18 наукових праць, у тому числі 7 статей (6 – у вітчизняних журналах, рекомендованих МОН України та 1 у закордонному австрійському журналі), 11 тез доповідей у матеріалах наукових форумів. В опублікованих працях висвітлені основні результати дослідження.

Суттєвих зауважень та недоліків у процесі рецензування не відмічено. В якості наукової дискусії хотілось б почути від дисертанта відповіді на наступні запитання:

1. Чи в анамнезі у обстежених дітей часто відмічався хронічний тонзиліт?
2. Чи реєструвалися при спірометрії у дітей з обструктивним бронхітом також ознаки рестриктивних порушень?

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертаційна робота Бена Отмена Мабрука на тему: «Клініко-патогенетичні та хронобіологічні особливості функціонування серцево-судинної системи у дітей з обструктивними бронхітами», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 228 – педіатрія, є самостійною завершеною науковою працею, яка за актуальністю, новизною отриманих результатів, їх теоретичною та практичною значущістю, глибиною

узагальнення та висновків, оформленням, рівнем оприлюднення результатів в повній мірі відповідає Вимогам, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 року «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти», а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 228 «Педіатрія» і може бути подана у спеціалізовану вчену раду для захисту.

Рецензент:

**Доцент закладу вищої освіти
кафедри педіатрії, неонатології та
перинатальної медицини
Буковинського державного
медичного університету,
кандидат медичних наук,
доцент**

Олександр БУРЯК

28 лютого 2023 року

Підпис <i>Буряка О</i>	засвідчую:
Начальник відділу кадрів <i>Олександр Леоненко</i>	
Буковинського державного медичного університету	

